

การพัฒนาแบบประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะ*

Development of Attitude Towards Gender Scale*

บทความวิจัย

วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ

Journal of Nursing Science & Health

ปีที่ 37 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม) 2557

Volume 37 No.4 (October-December) 2014

สมพร รุ่งเรืองกลกิจ RN,Ph.D.** จิราพร เขียวอยู่ พบ.ค.***

วรลักษณ์ กิตติวัฒน์ไพศาล RN,Ph.D.** อิงคภา โคนนารา พย.ม.**

Somporn Rungreangkulkij RN,Ph.D.** Jiraporn Khiewyoo Ph.D.***

Waraluk Kittiwatanapaisan RN,Ph.D.** Ingkata Kotnara M.N.S.**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะของประชาชนทั่วไป กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในชุมชน 700 คน ได้จากการสุ่มแบบสองขั้นตอน เป็นหญิงร้อยละ 52.9 เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์รายบุคคลตามแบบสอบถามที่สร้างขึ้น แบบประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะที่พัฒนาขึ้น มีทั้งหมด 47 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 มิติ คือ 1) บรรทัดฐานความเป็นผู้หญิง/ผู้ชายไทย 2) บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในครอบครัว 3) บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในชุมชน/ในที่ทำงาน 4) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ 5) บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยเรื่องเพศ คำตอบมีตัวเลือกเป็น 5 ระดับ จาก 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ถึง 5 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ผลการศึกษา พบค่าความตรงเชิงเนื้อหา (CVI) ในแต่ละมิติตั้งแต่ 0.83 ขึ้นไป การวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคใน แต่ละมิติ มีค่าระหว่าง 0.66-0.81 ซึ่งเป็นค่าความสอดคล้องภายในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: เพศภาวะ บทบาทหญิงชายไทย แบบประเมินทัศนคติ การพัฒนาเครื่องมือ

Abstract :

This research aimed at developing a tool to assess Thai people's attitudes towards gender. Subjects were 700 people in a community. Two steps sampling was used with 52.9 % of subjects were women. Data were collected by structural interviewing based on the Attitude towards gender scale as developed from this study. The scale contains 47 items and 5 dimensions, (norms of Thai women/men, roles of Thai women and men in the family, roles of Thai women and men in the community/workplace, power in relationships, and roles of Thai women and men in a sexual relationship). The item was a 5-point Likert-scale ranged from 1 (disagree) to 5 (completely agree). Results showed the content validity index (CVI) of the instrument was 0.83. The instrument's internal consistency of each dimension using Cronbach's alpha coefficients ranged from 0.66-0.81 which was at moderate levels.

keywords: gender, roles of thai women and men, attitude scale, instrument development.

*ทุนสนับสนุนการวิจัยจาก ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมเพศภาวะและสุขภาพสตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมเพศภาวะและสุขภาพสตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

ตามแนวคิดตัวกำหนดสุขภาพเชิงสังคม (social determinant of health) เชื่อว่าความไม่เป็นธรรมทางสุขภาพ (health inequity) เกิดจากการที่สังคมได้มีการกระทำเป็นระบบผ่านโครงสร้างหรือสถาบันทางสังคมทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ความสัมพันธ์ทางชนชั้นที่ไม่เท่าเทียม ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชายที่ไม่เท่าเทียม ทำให้คนกลุ่มหนึ่งอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ ไม่ได้รับสิ่งที่จำเป็นกับความต้องการของการดำเนินชีวิต ส่งผลให้มีสุขภาพที่แย่กว่าคนอื่น¹ เพศภาวะ (gender) เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในตัวกำหนดสุขภาพเชิงสังคม² สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมที่ให้คุณค่าของความเป็นชาย คือชายเป็นใหญ่ ได้กำหนดบรรทัดฐาน และบทบาทหญิงชายที่เป็นที่ยอมรับสืบทอดต่อกันมาและยังคงเป็นอยู่ในปัจจุบันซึ่งค่อนข้างเหมือนกันทั่วโลก ค่านิยมชายเป็นใหญ่นี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น การที่ผู้ชายมีผู้หญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาของตนถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา ทำให้ผู้หญิงที่เป็นภรรยามีภาวะซึมเศร้าเรื้อรัง และ นำมาสู่การฆ่าตัวตายได้³⁻⁴ จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ผู้หญิงมีโอกาสดำเนินการศึกษาระดับสูง ทำงานนอกบ้านที่มีรายได้ มีโอกาสเป็นผู้นำหรือดำรงในตำแหน่งบริหารขององค์กรต่าง ๆ การที่หญิงชายยังยึดติดอยู่กับบรรทัดฐานบทบาทหญิงชายที่ถือปฏิบัติในอดีต คือ ผู้หญิงทำงานบ้าน ผู้ชายทำงานนอกบ้านและให้คุณค่าต่องานที่ทำรายได้มากกว่างานบ้าน ทำให้ทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิต เช่น ผู้หญิงทำงานนอกบ้านมากขึ้นในขณะที่เดียวกันก็ต้องทำงานในบ้านด้วย การต้องสวมบทบาทหลายอย่างในเวลาเดียวกันทำให้ผู้หญิงเกิดความเครียดได้ง่าย⁵ ผู้หญิงที่มีความเชื่อฝังหัวอยู่กับการดำรงบทบาทหญิงดั้งเดิมสูงมีความสัมพันธ์สูงต่อการมีภาวะซึมเศร้า⁶ ดังนั้น ค่านิยมต่อบทบาทหญิงชายในสังคมไทยปัจจุบันจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งเสริมความเสมอภาคชายหญิง เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีความสุข และครอบครัวมีความสุข

ในต่างประเทศเริ่มให้ความสนใจต่อการศึกษาทัศนคติต่อเพศภาวะ มีการพัฒนาเครื่องมือประเมินทัศนคติต่อบทบาทหญิงชาย เช่น Moller-Leimkuhler และคณะ⁷ ศึกษาการรับรู้ความเป็นหญิงชาย (feminine and masculine) ในผู้ป่วยที่ติดสุรา Mensch และคณะ⁸ พัฒนาเครื่องมือประเมินทัศนคติด้วยรุ่นอียิปต์ต่อบทบาทสามีและภรรยา Erden⁹ พัฒนาแบบสำรวจทัศนคติต่อบทบาทหญิงชาย เพื่อสำรวจทัศนคติของครู Nanda¹⁰ พัฒนาเครื่องมือประเมินเพศภาวะ (Gender Scale) เพื่อนำมาใช้ในการประเมินผลกระทบทางเพศภาวะต่อ การวางแผนครอบครัว Zuo และคณะ¹¹ พัฒนาเครื่องมือประเมินทัศนคติต่อบทบาทหญิงชาย ใช้สำหรับศึกษาวัยรุ่นในประเทศเอเชีย คือ เวียดนาม จีน และไต้หวัน เป็นต้น แม้ว่าเครื่องมือประเมินเพศภาวะ จะมีการพัฒนาใช้ในประเทศต่าง ๆ แต่เนื่องจากบทบาทหญิงชายได้รับการกล่อมเกลாத่างสังคม เครื่องมือดังกล่าวข้างต้นอาจไม่มีความเหมาะสมกับสังคมไทย

สำหรับในประเทศไทย วรรณภา สิริพิทักษ์วัฒนา¹² พัฒนาเครื่องมือประเมินเจตคติต่อบทบาทหญิงชายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย แบบวัดเจตคติต่อบทบาทหญิงชาย หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น และความเชื่อรูปแบบพฤติกรรมและบทบาทของเพศหญิงและเพศชายในครอบครัวและบทบาทในสังคม ประกอบด้วย บทบาทด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านการเมือง มีทั้งหมด 30 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า และแปลผลค่าคะแนนรวมออกเป็น 3 ระดับ คือ มีเจตคติต่อบทบาทหญิงชายแบบสมัยใหม่ มีเจตคติต่อบทบาทหญิงชายแบบเก่ากึ่ง และมีเจตคติต่อบทบาทหญิงชายแบบดั้งเดิม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 67.4 มีเจตคติต่อบทบาทหญิงชายแบบเก่ากึ่ง จักรกฤษณ์ พิณญาพงษ์¹³ ศึกษาการรับรู้บทบาทหญิงชายและการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์ของนักศึกษาชายและหญิงระดับอุดมศึกษา จังหวัดอุดรธานี โดยพัฒนาเครื่องมือประเมินบทบาทหญิงชายในมิติด้านอนามัยเจริญพันธุ์ แบ่งออกเป็น บทบาททางเพศ 29 ข้อ ด้านพฤติกรรมกรรมกรามีเพศสัมพันธ์ จำนวน 25 ข้อ รวม 54 ข้อ ผลการศึกษา

พบว่า นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่มีการรับรู้ ว่า ผู้หญิงสามารถทำงานได้ดีเท่า ๆ กับผู้ชาย ในขณะที่นักศึกษาชายส่วนใหญ่รับรู้ ว่า ผู้ชายมีความสามารถในการทำงานมากกว่าผู้หญิง นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้หญิงไม่ควรแสดงออกถึงความรู้สึกทางเพศ แต่ผู้ชายมีความเห็นว่า ผู้ชายสามารถแสดงออกได้โดยไม่ถือว่ามีความผิดปกติ สำหรับอำนาจการต่อรอง นักศึกษาหญิงมีความเห็นว่า ก่อนที่จะเป็นคู่รักผู้หญิงมีมากกว่าผู้ชาย แต่เมื่อตัดสินใจเป็นคู่รัก ผู้ชายมีอำนาจการต่อรองมากกว่า ในปี พ.ศ. 2554 สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี¹⁴ พัฒนาเครื่องมือสำรวจ แนวคิดของข้าราชการและลูกจ้าง ต่อบทบาทชายหญิงของสำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นข้อคำถามจำนวน 7 ข้อถามเกี่ยวกับความเสมอภาคชายหญิงในการเลื่อนตำแหน่ง สภาพแวดล้อมในที่ทำงาน การใช้ความรุนแรง การถูกล่วงละเมิดทางเพศ การบริหารงาน และการรับรู้ ข้อมูลบทบาทหญิงชาย โดยสอบถามความคิดเห็นจากตัวอย่าง 187 คน พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่ทั้งชายและหญิง ร้อยละ 90 ขึ้นไปรายงานว่ามีความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ในด้านต่าง ๆ ยกเว้นด้านความเสมอภาคในการบริหารบุคคลพบว่า มีความเสมอภาค เพียงประมาณ ร้อยละ 50

อย่างไรก็ตามการทบทวนเครื่องมือดังกล่าว เป็นเครื่องมือที่พัฒนามานาน 10 ปี และ สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมาก ซึ่งมีผลต่อบทบาทหญิงชาย อีกทั้งเครื่องมือข้างต้นส่วนใหญ่พัฒนาใช้กับนักเรียนและนักศึกษาทำให้มุมมองอาจยังไม่ครอบคลุมบทบาทหญิงชายในด้านอื่น ๆ เช่น ในครอบครัว ในที่ทำงาน ในชุมชน ให้ความสำคัญในมิติพฤติกรรมทางเพศตามวัตถุประสงค์ของการศึกษานั้น ๆ ยังไม่ครอบคลุมมิติทัศนคติต่อเพศภาวะในด้านอื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัว และตามที่ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมเพศภาวะและสุขภาพสตรี มีหน้าที่ในการพัฒนาองค์ความรู้ ทำวิจัยและฝึกอบรมในประเด็นเพศภาวะที่มีความเกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพหญิงชาย การมีเครื่องมือประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะ จะทำให้ศูนย์วิจัยฯ มีเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานเพื่อใช้ในการทำวิจัย ประเมินผลการฝึกอบรมในประเด็นดัง

กล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาเครื่องมือประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะของประชาชนทั่วไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อพัฒนาแบบประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะ กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเพศภาวะ (gender) เป็นคำที่ใช้ อธิบายคุณลักษณะของผู้หญิงและผู้ชายที่เกิดจากความคาดหวังของสังคม เป็นสิ่งที่เรียนรู้ถ่ายทอดผ่านกระบวนการเรียนรู้และขัดเกลาทางสังคม และมีความแตกต่างในแต่ละสังคมขึ้นอยู่กับ ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม การศึกษา ชนชั้น ปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา สภาพการณ์ และเงื่อนไขของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพศภาวะสามารถอธิบายความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในมิติทัศนคติ ดังนี้ บรรทัดฐานหญิงชาย (gender norm) หมายถึง พฤติกรรมที่สังคมกำหนดว่าผู้หญิง ผู้ชายควรเป็นอย่างไร บทบาทหญิงชาย (gender roles) หมายถึง บทบาทที่คาดหวังไว้ว่าเพศชายและเพศหญิงควรจะทำในสังคมนั้น ๆ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศ (gender relationships) หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่กำหนดว่าผู้หญิง และผู้ชายในวัยต่าง ๆ ควรปฏิบัติและวางตัวต่อเพศตรงข้ามอย่างไร การแบ่งงานหญิงชาย (gender-based division of labor) หมายถึง การให้คุณค่ากิจกรรมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงการประกอบอาชีพนอกบ้าน และภาระหน้าที่ที่ผู้ชายและผู้หญิงมีต่อชุมชน และครอบครัว (ทั้งมี หรือไม่มีคำตอบแทน)¹⁵

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาประเภทพัฒนาเครื่องมือ โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่จะนำเครื่องมือที่พัฒนาไปใช้ได้แก่ ประชาชนทั่วไปเพศชาย และหญิง อายุระหว่าง 25-59 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขต เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่างและขั้นตอนการวิจัย

1. ขั้นตอนการนิยามตัวแปร

สำหรับขั้นตอนการนิยามตัวแปร และการรวบรวมรายการคำถาม เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ 1.1) ผู้เชี่ยวชาญ จากนักวิชาการด้านเพศภาวะ จำนวน 3 คน 1.2) ประชาชนทั่วไป ผู้ให้ข้อมูลในสารสนเทศกลุ่ม ได้แก่ แกนนำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน อ.ส.ม. กลุ่มแม่บ้าน และอื่น ๆ โดยดำเนินการสนทนากลุ่ม 4 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มอายุออกเป็นสองกลุ่มเนื่องจากกลุ่มอายุ 25-35 ปีเป็นช่วงอายุที่สังคมมีการพัฒนาค่อนข้างเร็ว โดยเฉพาะเทคโนโลยีการสื่อสาร กลุ่มแรกเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 25 - 35 ปี จำนวน 8 คน กลุ่มสองเป็นเพศหญิงอายุระหว่าง 36 - 50 ปี จำนวน 8 คน กลุ่มสามและสี่เป็นเพศชายในช่วงอายุเช่นเดียวกับเพศหญิง ดังนั้นมีผู้ให้ข้อมูล รวม 32 คน

2. ขั้นตอนการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา

2.1) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน เป็นนักวิชาการด้านเพศภาวะ ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาล 3 คน ผู้รับผิดชอบแผนงานสุขภาพผู้หญิง จาก สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ 1 คน นักสังคมสงเคราะห์ 2 คน

2.2) ประชาชน ที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มเป้าหมาย ที่จะนำเครื่องมือไปใช้ ประเมินความชัดเจนและความเข้าใจในข้อความของเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น เลือกแบบเจาะจงจำนวน 20 คน จากประชาชนทั่วไป ที่มีอายุระหว่าง 25 - 35 ปี และ 36 - 50 ปี ทั้งเพศหญิงและเพศชาย

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์รายการคำถาม (Item analysis)

สำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์รายการคำถาม มีเป้าหมายเพื่อลดจำนวนคำถามที่ได้จากการสร้างข้อคำถามครั้งแรกลง วิธีสถิติหลักที่ใช้ในขั้นตอนนี้คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ขนาดตัวอย่างนี้กำหนดตามการศึกษาของ Johanson & Brooks¹⁶ ซึ่งเสนอแนะว่าขนาดตัวอย่างเท่ากับ 30 เพียงพอสำหรับการศึกษเบื้องต้นของการสร้างแบบวัด และเนื่องจากในการศึกษานี้มีปัจจัยสำคัญ 4 ประการที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา

ของเครื่องมือ คือ เพศ และช่วงอายุ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ด้วย ในขั้นตอนนี้จึงต้องการตัวอย่างจำนวน 120 คน และเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่ประกอบไปด้วยประชาชนที่มีลักษณะตามปัจจัยดังกล่าวในสัดส่วนที่เท่าหรือใกล้เคียงกัน ใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ จากประชากรเพศชายและเพศหญิง อายุระหว่าง 25 - 59 ปี และเลือกชุมชนที่เป็นชุมชนกึ่งเมืองมีประชาชน ที่มีระดับ อาชีพ การศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย แต่เนื่องจากในระยะเวลาเก็บข้อมูล ตัวอย่างที่สุ่มได้ไม่อยู่บ้าน ทำให้ได้ตัวอย่างจำนวน 111 คน

4. ขั้นตอนการประเมินความตรงเชิงโครงสร้างของเครื่องมือ และหาความเที่ยงของเครื่องมือ

ขนาดตัวอย่างในขั้นตอนนี้กำหนดตามวิธีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของเครื่องมือ (construct validity) โดยการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) การกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ มีคำแนะนำที่หลากหลาย แต่มีข้อสรุปในทำนองเดียวกัน¹⁷ สำหรับในการศึกษานี้ใช้หลักการอย่างง่าย คือ ขนาดตัวอย่าง 10 ตัวอย่าง ต่อ หนึ่งคำถาม ซึ่งในเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้คาดว่าจะมีข้อความคำถามสำหรับขั้นตอนนี้ประมาณ 70 ข้อ (จากแนวคำถามที่ผู้วิจัยร่าง) ในขั้นตอนนี้จึงต้องการตัวอย่างจำนวน 700 คน เป็นประชาชนทั่วไป เพศชาย และ เพศหญิง อายุระหว่าง 25 - 59 ปี โดยใช้การสุ่มแบบสองขั้นตอนดังนี้ 4.1) ขั้นตอนแรก สุ่มชุมชนจำนวนรวม 7 ชุมชน เป็นชุมชนเมือง ชุมชนชานเมือง และชุมชนแออัด จำนวน 2, 4 และ 1 ชุมชน ตามลำดับ 4.2) ขั้นตอนสอง สุ่มบุคคล จำนวนรวม 700 คนจากแต่ละชุมชนที่สุ่มได้ในขั้นตอนแรก

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ มีรายละเอียดดังนี้

1. นิยามตัวแปร และรวบรวมรายการคำถาม ดำเนินการโดย

1.1) ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับเพศภาวะ ทบทวนเครื่องมือต่างประเทศเกี่ยวกับการประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะ เพื่อกำหนดนิยามเพศภาวะของคน

ไทย ชอบเขตของเนื้อหา และสร้างแนวคำถามเพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และใช้ในการสนทนากลุ่ม กับ ประชาชนทั่วไป ที่มีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี และ 36 – 50 ปี เพศหญิง และ เพศชาย

1.2) นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เชี่ยวชาญ และจากการสนทนากลุ่มประชาชนทั่วไป มาสร้างเครื่องมือ ฉบับร่างครั้งที่ 1 โดยกำหนดนิยามเพศภาวะคนไทย ชอบเขตเนื้อหา และสร้างข้อความในการประเมินความคิดเห็นต่อเพศภาวะของคนไทย และกำหนดรูปแบบของตัวเลือกของคำตอบสำหรับคำถามแต่ละข้อ โดยใช้วิธีการประเมินค่า (Likert's scale) 5 ระดับ จาก 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ในขั้นตอนนี้ได้เครื่องมือที่มีจำนวนข้อทั้งหมด 64 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 มิติ คือ 1) บรรทัดฐานความเป็นผู้หญิง/ผู้ชายไทย มี 8 ข้อคำถาม เช่น “ผู้หญิงควรมีความอดทนต่อปัญหาครอบครัวเพื่อรักษาความเป็นครอบครัวไว้” 2) บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในครอบครัว มี 10 ข้อคำถาม เช่น “ผู้หญิงเมื่อมีบุตรแล้วควรทำงานอยู่ที่บ้านมากกว่าทำงานนอกบ้าน” 3) บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในชุมชน/ในที่ทำงาน มี 11 ข้อคำถาม เช่น “ภรรยาที่ทำงานนอกบ้านและมีรายได้มากกว่าสามีจะถูกรังแกเกินหน้าสามี” 4) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ มี 9 ข้อคำถาม เช่น “ผู้หญิงไม่สามารถเป็นผู้นำครอบครัวได้ดีเท่าเทียมกับผู้ชาย” 5) บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยเรื่องเพศ มี 26 ข้อคำถาม เช่น “ภรรยาที่ดีต้องสนองความต้องการทางเพศทุกครั้งที่มีต้องการ”

2. การประเมินความตรงเชิงเนื้อหา

2.1) นำเครื่องมือ ฉบับร่างครั้งที่ 1 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับโครงสร้างที่กำหนด โดยหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity index; CVI) โดยมีเกณฑ์การพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาที่ได้ ตั้งแต่ 0.83 ขึ้นไป¹⁷ ผลการประเมินได้เครื่องมือทั้งหมด 61 ข้อ ในมิติที่ 1 มีข้อคำถามทั้งหมด 12 ข้อ มิติที่ 2 มีข้อคำถาม 9 ข้อ มิติที่ 3 มีข้อคำถาม 9 ข้อ มิติที่ 4 มีข้อคำถาม 7 ข้อ และ มิติที่ 5 มีข้อคำถาม 24 ข้อ

2.2) ปรับแก้ไขเครื่องมือตามข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิได้เครื่องมือ ฉบับร่างครั้งที่ 2 และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาอีกครั้ง พบว่า ในมิติที่ 1 มี 1 ข้อความ คือ “ผู้ชายหรือผู้หญิงที่เปียงเบนทางเพศมักไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม” มีค่า CVI เท่ากับ 0.66 จึงได้ตัดข้อความนี้ออก ข้อความที่เหลือ มีค่า CVI = 0.83 – 1 ได้คงข้อความที่เหลือไว้เหมือนเดิม 2.3) ในขั้นตอนประเมินความตรงเชิงเนื้อหาฉบับร่างครั้งที่ 3 ได้เครื่องมือ มีจำนวนข้อทั้งหมด 60 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 มิติ คือ 1) บรรทัดฐานความเป็นผู้หญิง/ผู้ชายไทย มี 10 ข้อคำถาม 2) บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในครอบครัว มี 9 ข้อคำถาม 3) บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในชุมชน/ในที่ทำงาน มี 10 ข้อคำถาม 4) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ มี 7 ข้อคำถาม 5) บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยเรื่องเพศ มี 24 ข้อคำถาม

4. การวิเคราะห์รายการคำถาม (Item analysis) เป้าหมายเพื่อลดรายการคำถามขั้นต้น

นำเครื่องมือฉบับร่างที่ 3 ไปทดลองใช้กับตัวอย่างจำนวน 111 ราย ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับตัวอย่างเป้าหมาย และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์รายการคำถาม มีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

4.1) การแจกแจงคำตอบของแต่ละคำถาม (distribution of response)

ผลจากการวิเคราะห์ ไม่พบว่า มีข้อคำถามใดที่มีตัวเลือกใดโด้งมากกว่าร้อยละ 80 ของคนตอบ แต่พบว่า มีคำตอบบางข้อในแต่ละมิติที่มีคนตอบน้อยกว่าร้อยละ 5 แต่เนื่องจากตัวเลือกที่มีน้อยตกอยู่ในคำตอบระดับ ปานกลาง หรือ มาก และในข้อนั้นมีคนตอบมากที่สุด หรือ น้อยที่สุด เพื่อให้รูปแบบการตอบคำถามเป็น 5 ระดับเหมือนกันทั้งฉบับ จึงคงข้อคำถามทั้งหมด 60 ข้อไว้

4.2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม (Inter-items correlation) และระหว่างคำถามแต่ละข้อกับทั้งสเกล (item-total correlation)

ข้อคำถามแต่ละข้อภายในสเกลย่อยเดียวกัน และ คะแนนของคำถามแต่ละข้อ กับคะแนนรวม

ของแต่ละมิติ โดยกำหนดให้มีระดับความสัมพันธ์สูงกว่า 0.2 ขึ้นไป¹⁷

4.3) วิเคราะห์ ความสอดคล้องภายในระหว่างข้อคำถาม (inter-item consistency)

ข้อคำถามแต่ละข้อภายในสเกลย่อยเดียวกัน ใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายใน (internal consistency coefficient) ของสเกลย่อยนั้น ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient: α)

ในขั้นตอนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม ความสัมพันธ์ระหว่างคำถามแต่ละข้อกับสเกล และความสอดคล้องภายในระหว่างข้อคำถาม (4.2-4.3) พบว่า ข้อคำถามแต่ละข้อภายในสเกลย่อยเดียวกัน และ ความสัมพันธ์ระหว่างคำถามแต่ละข้อกับสเกลทุกข้อมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในทิศทางบวกไม่น้อยกว่า 0.2 ความสอดคล้องภายใน ระหว่างข้อคำถาม มีค่า α 0.6 ขึ้นไป จึงคงข้อคำถามทั้งหมด 60 ข้อไว้ และไปทดลองใช้กับตัวอย่าง 700 คน

4.4) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อคำถาม เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ข้อมูลในตัวอย่าง 111 คน

สำหรับการหาความตรงเชิงโครงสร้างของเครื่องมือ จากการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ ผลการวิเคราะห์พบว่า ในมิติที่ 1 มิติที่ 2 มิติที่ 3 จะได้มิติละ 2 ปัจจัย และมิติที่ 5 จะได้ 3 ปัจจัย รวมเป็น 10 ปัจจัย เมื่อพิจารณาการรวมตัวของข้อคำถามในแต่ละปัจจัยพบว่าไม่สอดคล้องกับทฤษฎี เพื่อให้ได้แบบประเมินที่มีจำนวนน้อยที่สุดและสอดคล้องกับแนวคิดทางทฤษฎีและมีคุณสมบัติที่เหมาะสม ทีมผู้วิจัยตัดสินใจลดจำนวนข้อคำถาม (item) โดยพิจารณาจากการกระจายคำตอบ ความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม ความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมของมิติย่อย และค่า แอลฟาในแต่ละมิติ

ผลการศึกษา

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา พบว่า เพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย (ร้อยละ 52.9 และ 47.1

ตามลำดับ) ทั้งเพศชายและเพศหญิงมากกว่าครึ่งหนึ่งเล็กน้อย อายุระหว่าง 36-59 ปี (ร้อยละ 51.5 และ 52.7 ตามลำดับ) ทั้งเพศชายและหญิง ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ เพศหญิงสำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 30.0) ในขณะที่เพศชายสำเร็จการศึกษาสูงสุด ระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 28.2) เกือบทั้งหมดทั้งเพศชายและหญิง นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 96.7 และ 97.3 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่เพศชาย มีอาชีพรับจ้างรายวันมากที่สุด (ร้อยละ 32.1) และเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 36.8) ทั้งเพศชายและหญิง ส่วนใหญ่มีสถานะทางเศรษฐกิจอย่างพอเพียง (ร้อยละ 81.8 และ 86.8 ตามลำดับ)

คุณสมบัติของแบบประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะ

คุณสมบัติของแบบประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะ และค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน และค่าความสัมพันธ์ของรายคำถาม เป็นดังนี้

จากตารางที่ 1 คุณสมบัติของเครื่องมือประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะ มีทั้งหมด 5 มิติ เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของเครื่องมือการประเมินทัศนคติต่อบทบาทชายหญิง ในแต่ละมิติ พบว่า มิติ 1 บรรทัดฐานความเป็นผู้หญิง/ผู้ชายไทย มีข้อคำถามย่อย 9 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.71 มิติ 2 บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในครอบครัว มีข้อคำถามย่อย 7 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.66 มิติ 3 บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในชุมชนและในที่ทำงาน มีข้อคำถามย่อย 10 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.75 มิติ 4 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ มีข้อคำถามย่อย 6 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.76 และ มิติ 5 บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยเรื่องเพศ มีข้อคำถามย่อย 15 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.81

จากตารางที่ 2 การหาค่าปกติ (norm) เพื่อแสดงผลว่า คนส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อเพศภาวะ อย่างไร โดยพิจารณาจากค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25-75 ให้ผู้มีคะแนนอยู่ในช่วงตรงกลางเป็นกลุ่มที่กำหนดเกณฑ์การตัดสินใจอยู่ในระดับกลางๆ ส่วนกลุ่มที่ สูงกว่าค่ากลาง ถือว่ามี

ความคิดเห็นต่อบทบาทหญิงชายในระดับที่ยึดติดอยู่กับกรอบเพศภาวะที่ชายเป็นใหญ่ ส่วนกลุ่มที่ต่ำกว่าค่ากลางถือว่า มีความคิดเห็นต่อบทบาทหญิงชายในระดับที่ไม่ยึดติดอยู่กับกรอบเพศภาวะชายเป็นใหญ่ พบว่าค่าปกติจากตัวอย่างของตัวอย่างตามเพศ ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย พบว่ามีค่าปกติจากตัวอย่างที่มีจำนวนเท่ากัน 3 ด้าน แต่มีความแตกต่างกัน 2 ด้าน คือ ในมิติ 3 บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในชุมชนและในที่ทำงาน ผู้หญิงมีค่าปกติอยู่ระหว่าง 15-27 คะแนน และผู้ชายมีค่าปกติอยู่ระหว่าง 19-29 คะแนน และ มิติ 4 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ผู้หญิงมีค่าปกติอยู่ระหว่าง 9-18 คะแนน และผู้ชายมีค่าปกติ อยู่ระหว่าง 12-19 คะแนน เมื่อพิจารณากลุ่มอายุ ค่าปกติจากตัวอย่างระหว่างกลุ่มอายุ คือ กลุ่มอายุระหว่าง 25-35 ปี และ กลุ่มอายุระหว่าง 36-59 ปี พบว่า ค่าปกติ จากตัวอย่างทั้งสองกลุ่มอายุเท่ากันทุกมิติ

จากตารางที่ 3 ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย พบว่า ในมิติ 1 บรรทัดฐานความเป็นผู้หญิงและผู้ชายไทย ผู้หญิงมีจำนวนมากกว่าผู้ชาย มิติ 2 บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทย ในครอบครัว ผู้ชายมีจำนวนมากกว่าผู้หญิงเล็กน้อย มิติ 3 บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในชุมชนและในที่ทำงาน ผู้ชายมีจำนวนมากกว่าผู้หญิง มิติ 4 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ผู้ชายมีจำนวนมากกว่าผู้หญิง มิติ 5 บทบาทผู้หญิงและผู้ชายไทยเรื่องเพศ ผู้หญิงมีจำนวนมากกว่าผู้ชาย

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุของผู้หญิง จำนวน และร้อยละของผู้หญิง ที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าปกติของ ทั้ง 2 กลุ่มอายุ คือ อายุระหว่าง 25-35 ปี และ อายุระหว่าง 36-59 ปี พบว่า ผู้หญิงในกลุ่มอายุน้อยมีจำนวนที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าปกติมากกว่าตัวอย่างผู้หญิงอายุมากใน 3 มิติ คือ มิติ 1 บรรทัดฐานความเป็นผู้หญิง/ผู้ชายไทย มิติ 3 บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในชุมชน/ในที่ทำงาน มิติ 5 บทบาทผู้หญิงและผู้ชายไทยเรื่องเพศ ส่วนอีก 2 มิติ ผู้หญิงในกลุ่มอายุมากมีจำนวนที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าปกติมากกว่าตัวอย่างผู้หญิงอายุน้อย

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุของผู้ชาย จำนวน และร้อยละของตัวอย่างผู้ชาย ที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่า

ปกติจากตัวอย่าง ของทั้ง 2 กลุ่มอายุ คือ อายุระหว่าง 25-35 ปี และ อายุระหว่าง 36-59 ปี พบว่า ผู้ชายในกลุ่มอายุน้อยมีจำนวนที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าปกติมากกว่าผู้ชายอายุมากใน 3 มิติ คือ มิติ 2, 4 และ 5 ส่วนอีก 2 มิติ ผู้ชายในกลุ่มอายุมากมีจำนวนที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าปกติมากกว่าผู้ชายอายุน้อย

การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างเพศและอายุ

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างเพศ ทั้ง 5 มิติ พบว่า ผู้ชายมีค่าคะแนนยึดติดกับบทบาทหญิงชายที่ถูกหล่อหลอมในอดีตมากกว่าผู้หญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.005) ใน 2 มิติ คือ มิติ 3 บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายในชุมชนและในที่ทำงาน และ มิติ 4 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่มอายุ คือ อายุระหว่าง 25-35 ปี และ อายุระหว่าง 36-59 ปี ของทั้ง 5 มิติ พบว่า ตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มอายุ มีค่าคะแนนยึดติดกับความเป็นผู้หญิงผู้ชายที่ถูกหล่อหลอมในอดีต แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกมิติ

อภิปรายผล

แบบประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะสำหรับประชาชนทั่วไปได้ถูกพัฒนาหลายขั้นตอนเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรม การสนทนากลุ่มกับประชาชนทั่วไป ข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่า CVI มากกว่า 0.8) การหาความเที่ยงของเครื่องมือ ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนทั่วไป อายุระหว่าง 25-59 ปี ในการศึกษาครั้งนี้ หาความตรง (validity) ตามเนื้อหาอย่างเดียวโดยไม่ได้ใช้การวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) หาความตรงเชิงโครงสร้าง เนื่องจากเมื่อลองทำการวิเคราะห์แล้วพบว่า น้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัวที่รวมกันเป็นมาตรวัดประกอบกัน มีจำนวนตัวแปรมากถึง 10 ปัจจัย โดยมีจำนวนข้อในแต่ละตัวแปรน้อย และเมื่อพิจารณาดูแล้วพบว่า การประกอบกันของตัวแปรไม่มีความหมายใกล้เคียงกับ

แนวคิด จึงใช้เกณฑ์การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญแทนวิธีทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบการพัฒนาเครื่องมือในประเทศไทย^{12-14,18} พบว่าเครื่องมือทั้งหมดที่ถูกพัฒนาขึ้นมิได้มีการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยวิธีการทางสถิติใดๆ เป็นการสรุปความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือ มีติ 1 ถึง มีติ 4 มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงมีติเดียวคือ มีติ 5 บทบาทผู้หญิงและผู้ชายไทยเรื่องเพศมีความเชื่อมั่นสูง เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการพัฒนาเครื่องมือสำรวจทัศนคติต่อเพศภาวะที่มีการตรวจสอบความตรงและความเที่ยงที่ใช้วิธีการทางสถิติเป็นฉบับแรก แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือนี้ยังต้องได้รับการพัฒนาต่อไปเพื่อให้มีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการสร้างเครื่องมือ

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย พบว่า ตัวอย่างผู้ชายมีค่าคะแนนยึดติดกับบทบาทหญิงชายที่ถูกหล่อหลอมในอดีต มากกว่าผู้หญิง ใน 2 มีติคือ มีติ 3 บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายในชุมชนและในที่ทำงาน และ มีติ 4 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ แสดงให้เห็นว่าผู้ชายยังคงมีทัศนคติที่คงความเป็นใหญ่ของชายเหนือผู้หญิง โดยที่ไม่พบความแตกต่างระหว่างอายุ ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาระดับชาติของศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์¹⁸ ที่พบว่า เพศมีอิทธิพลต่อระดับคะแนนเจตคติในประเด็นโอกาสการเป็นผู้นำ แต่ปัจจัยด้านอายุ พบว่า ไม่มีอิทธิพลนี้

สรุปผลการศึกษา

เครื่องมือประเมินทัศนคติต่อบทบาทหญิงชายที่พัฒนาขึ้น มีทั้งหมด 47 ข้อ แบ่งเป็น 5 มีติ คือ 1) บรรทัดฐานความเป็นผู้หญิง/ผู้ชายไทย 2) บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในครอบครัว 3) บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในชุมชน/ในที่ทำงาน 4) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ 5) บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยเรื่องเพศ คำตอบมีตัวเลือกเป็น 5 ระดับ จาก 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ถึง 5 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คะแนนมาก หมายความว่า มีทัศนคติที่ยึด

ติดต่อการหล่อหลอมบทบาทหญิงชายตามสังคมในอดีตมาก คะแนนน้อย หมายความว่า มีทัศนคติที่ยึดหยุ่นต่อการหล่อหลอมบทบาทหญิงชายมาก มีค่าความตรง โดยหาความสอดคล้องจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อคำถาม มีค่า CVI ตั้งแต่ 0.83 ขึ้นไป มีความสัมพันธ์กับคะแนนรวมของรายการคำถามอื่น ๆ ในแต่ละมีติ โดยมีระดับความสัมพันธ์ไม่น้อยกว่า 0.2 และผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคในแต่ละมีติ มีค่าระหว่าง 0.66-0.81 ซึ่งเป็นค่าความสอดคล้องในระดับปานกลางถึงดี

ข้อเสนอแนะ

แบบประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะที่พัฒนาขึ้นนี้ ยังมีค่าความเที่ยงระดับปานกลาง และไม่ได้ใช้การวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) ในการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง จึงควรทำการศึกษาและทดสอบคุณสมบัติของเครื่องมือซ้ำ อย่างไรก็ตามเครื่องมือนี้สามารถนำไปใช้เพื่อการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปได้เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นถึงทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายว่า มีทัศนคติที่ยึดติดต่อการหล่อหลอมบทบาทหญิงชายตามสังคมในอดีตมากน้อยเพียงใด เพื่อใช้ข้อมูลในการวางแผนปรับให้มีทัศนคติที่ยืดหยุ่นต่อการหล่อหลอมบทบาทหญิงชายในสังคมเพิ่มมากขึ้น อันจะช่วยสร้างสุขภาพของผู้หญิงและส่งเสริมความเท่าเทียมด้านสุขภาพได้

References

1. Dendoung S. Health inequality and social determinant of health. Available at URI <http://hsmi.psu.ac.th/upload/forum/doc4ef00a1625d53.pdf>. Retrieved on 24/09/2013
2. Men C, Frieson K, Socheat C, Nirmita H, Mony C. Gender as a social determinant of health: gender analysis of health sector in Cambodia. World Conference on Social determinants of health. Rio De janeiro, Brazil 19-21 october

2011. Available at URI http://www.who.int/sdhconference/resources/draft_background_paper15_cambodia.pdf. retrieved on 21/11/2014.
3. Rungreangkulkij S, Kotnara I, Kittiwatanapaisan W, Arunpongpaisal S. Depressive disorder: gender analysis of depression. *Journal of Nursing Science and Health* 2012; 35: 21–30.
  4. Rungreangkulkij S, Kotnara I, Thamnoi R, Yodklang O, Anusak B. Experience of Suicide Attempt: Gender differences. *J Psychiatr Asso Thailand* 2012; 58:245–56.
  5. Friedrich L.S. Gender issues in mental health. Retrieved on 15/04/2006 from <http://www.minddisorders.com/Flu-Inv/gender-issues-in-mental-health.html>.
  6. Tang TN, Tang CS. Gender role internalization, multiple roles, and Chinese women's mental health. *Psychol Women Quart* 2001; 25, 181–96.
  7. Moller-Leimkuhler AM., Schwarz R., Burtscheidt W., & Gaebel W. Alcohol dependence and gender–role orientation. *Eur Psychiatry* 2002; 17: 1–8.
  8. Mensch BM, Ibrahim BL., Lee SM., & El-Gibaly O. Gender –role attitudes among Egyptian adolescents. *Stud Family Plann* 2003; 34: 8–18.
  9. Erden F. Early childhood teachers' attitudes toward gender roles and toward discipline. *Egitim Fakultesi Dergisi* 2004; 27: 83–90.
  10. Nanda, G. *Compendium of Gender Scale*. Washington, DC: FHI 360/C–Change, 2011.
  11. Zuo X., Lou C., Gao E., Cheng Y., Niu,H., Zabin LS. Gender differences in adolescent premarrital sexual permissiveness in three Asian cities: Effects of gender–role attitudes. *J Adolescent Health* 2012; 50: s18–s25.
  12. Leepitakwattana, W. Factors related to junior high school students' attitude toward gender roles in Supanburee province. Thesis for Master of Sciences (Public Health), Mahidol University; 1998.
  13. Pinyaphong J. Perceptions of colleague male and female students in Utraradit province. Research report for UNFPA. Retrieve on 22/10/2011 from URL <http://www.thailis.or.th/tdc/>
  14. Office of Permanent Security, Ministry of Science and technology. Survey of status and attitudes of government officers toward gender roles. Retrieve on 22/10/2011 from URL <http://www.ops.go.th/main/index.php/edocument/2009-07-16-09-59-46/488-2012-01-09-09-09-18>
  15. Office of women's affairs and Family Development, Ministry of Social Development and Human Security. *Gender analysis tool*. Bangkok: OTEP Press; 2007.
  16. Johanson GA, Brooks GP. Initial scale development: Scale size for pilot studies. *Educational and Psychological Measurement* 2010; 70(3): 394–400.
  17. Streiner DL., Norman GR. *Health measurement scales: A practical guide to their development and use*. 4th edition. Oxford: Oxford University Press; 2008.
  18. Committee for Public Counsel Services, National Institute of Development Administration. Research report on public attitudes towards gender equality. Retrieve on 5/02/2013. From URL http://www.gender.go.th/research/rsdoc/att/content_attitude_2555.pdf

ตารางที่ 1 ค่าความเที่ยงของแบบประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะ

มิติของเพศภาวะ	จำนวนคำถาม (ข้อ)	ค่าแอลฟา
มิติที่ 1: บรรทัดฐานความเป็นผู้หญิง/ผู้ชายไทย	9	0.71
มิติที่ 2: บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในครอบครัว	7	0.66
มิติที่ 3: บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในชุมชน/ในที่ทำงาน	10	0.75
มิติที่ 4: ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ	6	0.76
มิติที่ 5: บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยเรื่องเพศ	15	0.81

ตารางที่ 2 ค่าช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ ช่วงคะแนนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง และค่า Norm ตามเพศและกลุ่มอายุ

มิติของเพศภาวะ	ค่าช่วงคะแนน		ค่าปกติจากกลุ่มตัวอย่าง (Norm) หรือคะแนนระหว่าง P_{25} - P_{75}				
	ที่เป็นไปได้	ที่ได้จากตัวอย่าง	ตัวอย่างทั้งหมด	หญิง	ชาย	อายุ 25-35 ปี	อายุ 36-59 ปี
มิติที่ 1: บรรทัดฐานความเป็นผู้หญิง/ผู้ชายไทย	9-45	9-45	22-31	22-31	22-32	22-31	22-31
มิติที่ 2: บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในครอบครัว	7-35	7-35	15-23	15-23	15-23	15-23	15-23
มิติที่ 3: บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยในชุมชน/ในที่ทำงาน	10-50	10-39	17-28	15-27	19-29	17-28	17-28
มิติที่ 4: ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ	6-30	6-30	10-19	9-18	12-19	10-19	10-19
มิติที่ 5: บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทยเรื่องเพศ	15-75	15-74	33-47	33-47	32-47	33-47	33-47
รวม	47-235	54-219	102-141	100-135	106.5-145	102-140	103-144

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนอยู่ในช่วง Norm ตามกลุ่มอายุของผู้หญิงและผู้ชาย

มิติของเพศภาวะ	Norm (P ₂₅ -P ₇₅)	ผู้หญิง		ผู้ชาย	
		อายุ 25-35 ปี (n=175)	อายุ 36-59 ปี (n=195)	อายุ 25-35 ปี (n=160)	อายุ 36-59 ปี (n=170)
มิติที่ 1: บรรทัดฐานความเป็นผู้หญิง/ ผู้ชายไทย	22-31	104 (59.43)	99 (50.77)	77 (48.13)	84 (49.41)
		203 (54.86)		161 (48.79)	
มิติที่ 2: บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทย ในครอบครัว	15-23	96 (54.86)	108 (55.38)	93 (58.13)	94 (55.29)
		204 (55.14)		187 (56.67)	
มิติที่ 3: บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทย ในชุมชน/ในที่ทำงาน	17-28	89 (50.86)	91 (46.67)	81 (50.63)	89 (52.35)
		180 (48.65)		170 (51.52)	
มิติที่ 4: ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ	10-19	94 (53.71)	110 (56.41)	101(63.13)	104(61.18)
		204 (55.14)		205 (62.12)	
มิติที่ 5: บทบาทผู้หญิงกับผู้ชายไทย เรื่องเพศ	33-47	92 (52.57)	97(49.74)	84 (52.50)	75 (44.12)
		189 (51.08)		159 (48.18)	

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างเพศ และ ระหว่างกลุ่มอายุ

มิติของเพศภาวะ	รวม (n=700)	ผู้หญิง (n=370)	ผู้ชาย (n=330)	p-value*	อายุ 25-35 ปี(n=335)	อายุ 36-59 ปี(n=365)	p-value**
	Mean(sd)	Mean(sd)	Mean(sd)		Mean(sd)	Mean(sd)	
	Median (min:Max)	Median (min:Max)	Median (min:Max)		Median (min:Max)	Median (min:Max)	
มิติที่ 1: บรรทัดฐาน ความเป็นผู้หญิง/ ผู้ชายไทย	26.86 (6.71)	26.47 (6.38)	27.29 (7.05)	0.103	26.83 (6.58)	26.88 (6.84)	0.748
	27 (9-45)	26 (9-45)	27 (11-45)		27 (9-45)	26 (11-45)	
มิติที่ 2: บทบาท ผู้หญิงกับผู้ชายไทย ในครอบครัว	18.86 (5.46)	18.78 (5.45)	18.95 (5.48)	0.435	18.87 (5.47)	18.85 (5.46)	0.988
	19 (7-35)	18 (7-35)	19 (7-35)		19 (7-35)	19 (8-35)	

มิติที่ 3: บทบาท ผู้หญิงกับผู้ชาย ไทยในชุมชน/ใน ที่ทำงาน	22.70 (7.33)	21.63 (7.33)	23.91 (7.16)	<0.001	22.51 (7.24)	22.89 (7.43)	0.523
	23 (10-39)	21 (10-38)	24 (10-39)		19 (7-35)	22.5 (10-39)	
มิติที่ 4: ความ สัมพันธ์เชิงอำนาจ	14.54 (5.54)	13.44 (5.61)	15.80 (5.19)	<0.001	14.35 (5.57)	14.72 (5.52)	0.322
	14.5 (6-30)	13 (6-27)	16 (6-30)		14 (6-29)	15 (6-30)	
มิติที่ 5: บทบาท ผู้หญิงกับผู้ชายไทย เรื่องเพศ	40.02 (10.74)	40.11 (10.47)	39.93 (11.05)	0.916	39.36 (10.54)	40.62 (10.89)	0.102
	39 (15-74)	39 (15-74)	39 (15-71)		38 (15-74)	40 (15-74)	
สเกล(รวม)				0.002			0.534

* เปรียบเทียบระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย: p-value จาก Wilcoxon rank-sum test

** เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอายุ อายุ 25-35 ปี กับอายุ 36-59 ปี: p-value จาก Wilcoxon rank-sum test